

ردیف	نمره
۱	در عبارت زیر علت شگفتی بونصر مشکان چیست؟ «بونصر گفت ای سبحان‌الله! زری که سلطان محمود به غزو از بت‌خانه‌ها به شمشیر بیاورده باشد و بتان شکسته و پاره کرده و آن را امیرالمومنین می‌روا دارد ستدن، آن قاضی همی نستاند؟!»
۲	معنی و مفهوم عبارت زیر را به نثر روان بنویسید. «امیر از آن جهان آمده به خیمه فرود آمد و جامه بگردانید.»
۳	واژه‌های ستون اول را به مترادف‌های آن در ستون دوم وصل کنید. کلمات ستون اول را به معادل‌ها آن‌ها در ستون دوم وصل کنید: الف) ملامت الف) فز ب) سریند ب) صنم ج) بت ج) هیاهو د) بانگ د) طعن ه) شأن ه) عقامه
۴	در عبارت زیر نقش واژه‌های مشخص شده را بنویسید. «به دلیل سیر و سفر و البته جست‌وجو در عالم معنا، او را «شمس پرنده» می‌گفتند.»
۵	مولانا در بیت زیر به «حریفان و یاران» چه فرمانی می‌دهد؟ «بروید ای حریفان بکشید یار ما را به من آورید آخر صنم گریزپا را»
۶	«معطوف» را در هر یک از جملات زیر بیابید. الف) نیما یوشیج و اخوان ثالث از شاعران نوپرداز هستند ب) فرشته از نمایشگاه و فروشگاه دیدن کرد.
۷	در گروه کلمات زیر چهار غلط املایی بیابید و شکل درست آن‌ها را بنویسید. «فروگزاری و اهمال - سهل ممتنع - حجره و اتاق - غبا و عبا - تعمین زندگی - اقنای مخاطب - بالبداهه و ارتجالاً - طهارت و پاکی - تقدیر و سرنوشت»
۸	باتوجه به درس «ذوق لطیف» می‌توان گفت کتاب «روزها» اثر اسلامی ندوشن نمونه خوبی از است. الف) سفرنامه‌نویسی ب) شرح حال‌نویسی
۹	در بیت زیر واژه‌های مشخص شده را معنا کنید. «چون <u>رایت</u> عشق آن جهان‌گیر شد چون مه لیلی آسمان‌گیر»
۱۰	در متن زیر آرایه‌های ذکر شده را بیابید. «پس، از ابر کرم، باران محبت بر خاک آدم بارید و خاک را گل کرد و به ید قدرت در گل از گل دل کرد. عشق، نتیجه محبت حق اوست.» الف) جناس ناهمسان ب) اضافه تشبیهی ج) سجع

ردیف	نمره
۱۱	مفهوم مشترک ابیات زیر را بیایید. الف) گفتند یافت می‌نشود، جست‌ایم ما ب) آدمی در عالم خاکی نمی‌آید به دست گفت: «آن که یافت می‌نشود آنم آرزوست» عالمی دیگر بیاید ساخت و ز نو آدمی
۱۲	در عبارت زیر آرایه‌های «کنایه و مجاز» را بیایید. «تبریز، مرکز فرماندهی خط مقدم دفاع در برابر دست‌درازی همسایه شمالی، یعنی روسیه بود.»
۱۳	کاربرد حرف «به» را در بیت‌های زیر بررسی کنید. الف. از عمر من آنچه هست بر جای بستان و به عمر لیلی افزای ب. یا رب، به خدایی خدایت وانگه به کمال پادشاییت
۱۴	در کدام گزینه نادرستی املائی دیده می‌شود؟ تصحیح کنید. ۱) آن‌گاه آگاه شدند که غرقه خاست شد. بانگ و هَراهز و غریو خاست. ۲) سوری و شادی‌ای به آن بسیاری، تیره شد. ۳) چیزی که در او کراهیتی نبود می‌فرستاد فرودِ سرای، به دست من. ۴) آنچه دارم از اندک‌مایه حُطام دنیا حلال است.
۱۵	در عبارت زیر، دو پیوند وابسته‌ساز بیایید. «و می‌شنویم که قاضی بُست بوالحسن بولانی و پسرش بوبکر سخت تنگ‌دست‌اند. یک کیسه به پدر داد و یک کیسه به پسر، تا خویشان را ضیعتکی حلال خرنند.»
۱۶	ابیات زیر را کامل کنید.
	الف) دید یکی عرصه به دامان کوه
	ب) شاهد آن روضه فیروزه‌فام
	پ) هم خُطواتش مُتقارب به هم
	ت) زاغ چو دید آن ره و رفتار را
	ث) باز کشید از روش خویش پای
	ج) وز قلم او رقمی می‌کشید

ردیف	نمره	
۱۷		در جملات زیر قیده‌ها را مشخص کنید.
		(الف) فردا به دیدن دوست صمیمی شما خواهیم رفت.
		(ب) امروز جمعه است و بهترین روز برای عبادت.
		(پ) هر روز به آینده می‌اندیشم.
		(ت) کار امروز خیلی خوب بود.
۱۸		در ابیات زیر آرایهٔ «متناقض‌نما» را مشخص کنید.
		(الف) میان موج می‌رقصید در آب به رقص مرگ، اخترهای انبوه
		(ب) از این سدّ روان، در دیدهٔ شاه ز هر موجی هزاران نیش می‌رفت
۱۹		نویسندهٔ هر یک از آثار زیر را بنویسید.
		(الف) لیلی و مجنون:
		(ب) تذکرةالاولیا:
۲۰		در گروه‌های اسمی زیر، چند نادرستی دیده می‌شود؟ «حضرت غنای حق - طوع و رغبت - نفایس خزاین غیب - آب حیات ابدی - ابلیس پرتلیس - جسم و غالب آدم - مُشعّش و تابان»
۲۱		با توجه به بیت «به فرزندان و یاران گفت چنگیز / که گر فرزند باید، باید این سان!» به پرسش‌ها پاسخ دهید.
		(الف) نقش دستوری واژهٔ مشخص شده را بنویسید؟
		(ب) در بیت، مفعول را مشخص کنید.
۲۲	۱	در هر عبارت املائی یک واژه نادرست است؛ شکل صحیح آن را بنویسید. (الف) مردان، بار را به نیروی همت و بازوی همت کشند نه به قوّت تن. (ب) امیر نامه‌ها فرمود به غزنین و جملهٔ مملکت بر این حادثهٔ بزرگ و سعب که افتاد و سلامت که به آن مقرون شد. (ج) و آنچه دارم از اندک مایع حطام دنیا حلال است و کفایت است و به هیچ زیادت حاجتمند نیستم. (د) تا خویشتن را ضیعتکی حلال خرد و فراخ‌تر بتواند زیست و ما حقّ این نعمت تندرستی لختی گذارده باشیم.
۲۳	۰.۵	در گروه کلمه‌های زیر دو مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ شکل درست هر یک را بنویسید. «تفریط و کوتاهی کردن در کاری - توازن و برابری - گران و عزیزم - پایتخت و دارالسلطنه - شایق و آرزومند - رایت و بیرق - التحاب و برافروختن»

ردیف	نمره	
۲۴	۰.۲۵	در کدام عبارت نقش «شاخص» به کار رفته است؟ الف) گفت: «زندگانی خداوند دراز باد؛ او خداوند ولایت است و خواجه با امیر به غزوها بوده است.» ب) گفت: «زندگانی خواجه بونصر دراز باد؛ من نیز فرزند این پدرم و علم از وی آموخته‌ام.»
۲۵	۰.۵	تفاوت معنایی «دریای خون» را در دو بیت زیر بنویسید. الف) در آن دریای خون در آن قرص خورشید غروب آفتاب خویشتن دید ب) در آن دریای خون در دشت تاریک به دنبال سر چنگیز می گشت

ردیف	نمره
۱	عَلت شگفتی بونصر مشکان خودداری بوالحسن بولانی، قاضی بست، از پذیرفتن طلاهای اهدایی سلطان مسعود است.
۲	امیر از مرگ نجات یافته، به خیمه آمد و لباس خود را عوض کرد.
۳	الف ← د : طعن: ملامت و سرزنش ب ← هـ : عقامه: سرپند و دستار ج ← ب : صنم: بت و دلبر د ← ج : هیاهو: بانگ و غوغا هـ ← الف : فز: شان و شوکت
۴	«او، نقش مفعولی دارد. زیرا قبل از «را» مفعولی آمده است. «شمس پرنده» نقش مسندی دارد. زیرا فعل «می گفتند» هر گاه به معنی «به حساب آوردن» باشد علاوه بر مفعول به مسند نیاز دارد.
۵	مولانا از یاران خود درخواست می کند که بروند و معشوق گریز یا (شمس) او را به سویش بیاورند.
۶	الف) اخوان ثالث ب) فروشگاه
۷	شکل درست واژگان املایی: فروگذاری - قبا - تأمین - اقناع
۸	همانگونه که در درس دیدیم نویسنده در کتاب روزها به «شرح حال» زندگی خود می پردازد.
۹	رایت: پرچم، بیرق، درفش آسمان گیر: مشهور، فتح کننده آسمان
۱۰	الف) جناس ناهمسان: دل و گل ب) اضافه تشبیهی: ابر کرم (کرم به ابر تشبیه شده است)، باران محبت (محبت به باران تشبیه شده است) ج) گل (اول) و دل
۱۱	مضمون مشترک هر دو بیت: در جست و جوی یافتن انسان حقیقی و یافت نشدن آن.
۱۲	کنایه: «دست درازی» کنایه از تجاوز است. مجاز: «همسایه شمالی» مجاز از لشکر روسیه است.
۱۳	در هر دو بیت حرف اضافه است، اما در بیت دوم (به خدایی - به کمال پادشاهی) در مفهوم سوگند به کار رفته است.
۱۴	در گزینه «۱»، «غرقه خاست شد» نادرست و شکل صحیح آن «غرقه خواست شد» است.
۱۵	«که» و «تا» دو پیوند وابسته ساز در این متن هستند.
۱۶	
	الف) دید یکی عرصه به دامان کوه عرضه مخزن پنهان کوه
	ب) نادره کبکی به جمال تمام شاهد آن روضه فیروزه فام
	پ) هم حرکاتش متناسب به هم هم خطواتش متقارب به هم
	ج) بر قدم او قدمی می کشید وز قلم او رقمی می کشید

ردیف	نمره	
		ت زاغ چو دید آن ره و رفتار را و آن روش و جنبش هموار را
		ث باز کشید از روش خویش پای در پی او کرد به تقلید جای
		ج بر قدم او قدمی می کشید وز قلم او رقمی می کشید
۱۷		
		الف فردا
		ب قید ندارد
		پ هر روز
		ت خیلی
۱۸		
		الف رقصیدن مرگ ← متناقض نما
		ب سدّ روان ← متناقض نما
۱۹		
		الف حکیم نظامی گنج‌ای
		ب عطار
۲۰		دو نادرستی املائی دیده می‌شود، «حیاط ابدی» و «غالب آدم» نادرست و «حیات ابدی» و «قالب آدم» صحیح هستند.
۲۱		
		الف متمم
		ب مصراع دوم
۲۲	۱	نکته: گزاردن: در معنای به جا آوردن است؛ مانند حج گزار، نماز گزار، شکر گزار گذاشتن: در معنای قرار دادن چیزی در جایی است. مانند: قانون گزار و سیاست گزار. (صفحه ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۲۰ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: الف) حمیت (۲۵/۰ نمره) ب) صعب (۲۵/۰ نمره) ج) مایه (۲۵/۰ نمره) د) گزارنده باشیم (۲۵/۰ نمره)

ردیف	نمره	
۲۳	۰.۵	عزیم ← گران و عظیم التحاب ← التهاب و برافروختن (صفحة ۳۹, ۴۱ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: عزیم ← گران و عظیم (۲۵/۰ نمره) التحاب ← التهاب و برافروختن (۲۵/۰ نمره)
۲۴	۰.۲۵	در قسمت «ب»، واژه «خواجه» به صورت ساکن قبل از اسم (بونصر) آمده است، بنابراین شاخص است، اما در قسمت «الف»، واژه‌های «خواجه» و «امیر» شاخص نیستند؛ چون بعدشان اسم نیامده است. (صفحة ۴۳ و ۲۰ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: گزینۀ «ب» (۲۵/۰ نمره)
۲۵	۰.۵	الف) سرخی آسمان هنگام غروب ب) تعداد زیاد کشته‌شدگان جنگ

ردیف	نمره
۱	کدام یک از ابیات زیر سرودهٔ «پروین اعتصامی» است؟ الف) به گوش ارغوان آهسته گفتم: بهارت خوش که فکر دیگرانی ب) چه در کار و چه در کار آزمودن نباید جز به خود، محتاج بودن پ) با زمانی دیگر انداز ای که پندم می‌دهی کاین زمانم گوش بر چنگ است و دل در چنگ نیست
۲	کدام یک از بیت‌های زیر سرودهٔ «حافظ شیرازی» است؟ الف) یقین مرد را دیده بیننده کرد شد و تکیه بر آفریننده کرد ب) گریهٔ شام و سحر شکر که ضایع نگشت قطرهٔ باران ما گوهر یکدانه شد پ) صورت بی‌صورت بی‌حد غیب ز آینهٔ دل تافت بر موسی زجیب
۳	سرایندهٔ همهٔ ابیات زیر سعدی شیرازی است <u>جز</u> گزینهٔ؟ الف) فخری که از وسیلت دون‌همتی رسد گرنام و ننگ داری، از آن فخر، عار دار ب) بخور تا توانی به بازوی خویش که سعیت بود در ترازوی خویش پ) با زمانی دیگر انداز ای که پندم می‌دهی کاین زمانم گوشم بر چنگ است و دل در چنگ نیست
۴	با توجه به ابیات زیر به سؤالات مطرح شده پاسخ دهید. «اگر لطفش قرین حال گردد همه ادبارها اقبال گردد» به‌ترتیبی نهاده وضع عالم که نی یک موی باشد بیش و نی کم» الف) کدام بیت به حکمت و تدبیر الهی اشاره دارد؟ ب) مرجع ضمیر «ش» در بیت اول به کیست؟
۵	بیت «بلند آن سر که او خواهد بلندش / نژد آن دل که او خواهد نژندش» به کدام یک از آیات شریفهٔ زیر تلمیح دارد؟ الف) تَعَزَّ مَنْ تَشَاءُ وَ تُدَلُّ مَنْ تَشَاءُ ب) اِنَّا لِلّٰهِ وَ اِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ
۶	در عبارت زیر شخصیت مورد نظر به خاطر داشتن چه ویژگی ستایش شده است؟ «با این حال، او نیز مانند مادر توگلی داشت که به او مقاومت و استحکام اراده می‌بخشید.»
۷	با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید. «گفتند به اتفاق یک‌سر کز کعبه گشاه گردد این در» الف) منظور از «در» چیست؟ ب) نهاد فعل «گفتند» چه کسانی هستند؟
۸	عبارت زیر را معنا کنید. «خداوند فرمود: صبر کنید تا من بر این مشت خاک، دست‌کاری قدرت بنمایم، تا شما در این آینه، نقش‌های بوقلمون ببینید»
۹	واژه‌های مشخص شده را معنا کنید. الف) تا در <u>تحصیل فضل</u> و ادب، <u>رغبتی</u> صادق نباشد، این <u>منزلت</u> نتوان یافت. ب) من نهایت <u>بُعد اختیار</u> کردم، که قربت را خطر بسیار است.

ردیف	نمره																					
۱۰	با دقّت و توجّه به جدول زیر، شکل‌ها و جایگاه همزه را در زبان فارسی بهتر بشناسیم: <table><tr><td>شکل همزه</td><td>ا</td><td>ء</td><td>آ</td><td>أ</td><td>ؤ</td><td>ئ</td></tr><tr><td>جای همزه</td><td>آغازی</td><td>پایانی</td><td>آغازی و میانی و پایانی</td><td>میانی و پایانی</td><td>میانی و پایانی</td><td>میانی و پایانی</td></tr><tr><td>مثال</td><td>ابر، اراده، اجرت</td><td>جزء، شیء</td><td>آسان، الآن، مار بوآ</td><td>رأفت، مبدأ</td><td>رؤیا، مؤلف، لؤلؤ</td><td>هیئت، متلألئ</td></tr></table> □ اکنون برای کاربرد هر یک از شکل‌های مختلف همزه، سه واژه مناسب بیابید و بنویسید.	شکل همزه	ا	ء	آ	أ	ؤ	ئ	جای همزه	آغازی	پایانی	آغازی و میانی و پایانی	میانی و پایانی	میانی و پایانی	میانی و پایانی	مثال	ابر، اراده، اجرت	جزء، شیء	آسان، الآن، مار بوآ	رأفت، مبدأ	رؤیا، مؤلف، لؤلؤ	هیئت، متلألئ
شکل همزه	ا	ء	آ	أ	ؤ	ئ																
جای همزه	آغازی	پایانی	آغازی و میانی و پایانی	میانی و پایانی	میانی و پایانی	میانی و پایانی																
مثال	ابر، اراده، اجرت	جزء، شیء	آسان، الآن، مار بوآ	رأفت، مبدأ	رؤیا، مؤلف، لؤلؤ	هیئت، متلألئ																
۱۱	در عبارت زیر آرایه‌های «کنایه و مجاز» را بیابید. «در این فاصله، اروپا قدم‌های بزرگی برای پیشرفت برداشته است.»																					
۱۲	با توجّه به عبارات زیر به سؤالات پاسخ دهید. «اگر جنگ، چیزهای ارزشمندی را از ما گرفت، در مقابل درهایی را به روی ما گشود. صدای مهیب توپ‌ها و گلوله‌های دشمن، ما را از خواب قرن‌ها بیدار کرد.» (الف) منظور از «خواب» در عبارت «ما را از خواب بیدار کرد» چیست؟ (ب) دو عبارت کنایی بیابید و مفهوم آنها را بنویسید.																					
۱۳	برای هر یک از واژه‌های زیر یک مترادف و یک هم‌خانواده بنویسید. <table><tr><td>واژه</td><td>مترادف</td><td>هم‌خانواده</td></tr><tr><td>بُخل:</td><td>.....</td><td>.....</td></tr><tr><td>تشرّع:</td><td>.....</td><td>.....</td></tr><tr><td>عوارض:</td><td>.....</td><td>.....</td></tr><tr><td>صراحت:</td><td>.....</td><td>.....</td></tr><tr><td>مؤکّد:</td><td>.....</td><td>.....</td></tr></table>	واژه	مترادف	هم‌خانواده	بُخل:			تشرّع:			عوارض:			صراحت:			مؤکّد:					
واژه	مترادف	هم‌خانواده																				
بُخل:																						
تشرّع:																						
عوارض:																						
صراحت:																						
مؤکّد:																						
۱۴	در هر یک از بیت‌های زیر، هستهٔ گروه‌های اسمی مشخص شده را بنویسید.																					
	(الف) بخور تا توانی به بازوی خویش که سعیت بود در ترازوی خویش																					
	(ب) بگیر ای جوان، دست درویش پیر نه خود را بیفکن که دستم بگیر																					
	(پ) چو صبرش نماند از ضعیفی و هوش ز دیوار محرابش آمد به گوش																					

ردیف	نمره
۱۵	معنای بیت‌های زیر را بنویسید.
	(الف) به ترتیبی نهاده وضع عالم که نی یک موی باشد بیش و نی کم
	(ب) چو صبرش نماند از ضعیفی و هوش ز دیوار محرابش آمد به گوش
	(پ) چنان سعی کن کز تو ماند چو شیر چه باشی چو روبه به وامانده سیر؟
۱۶	در کدام گزینه نادرستی املایی وجود دارد؟ تصحیح کنید. (۱) در آن تاریک شب می‌گشت پنهان فروغ خرگه خوارزمشاهی (۲) به رود سند می‌غلطید بر هم ز امواج گران، کوه از پی کوه (۳) از آن این داستان گفتم که امروز بدانی غدر و بر هیچش نبازی (۴) هر درختی را ثمره معین است که به وقتی معلوم به وجود آن تازه گردد و به عدم آن پژمرده شود.
۱۷	هم‌آوای کلمات زیر را نوشته و سپس معنی هر یک را بنویسید.
	(الف) اثاث:
	(ب) سبا:
	(پ) خویش:
	(ت) ثواب:
۱۸	معنی واژگان مشخص‌شده زیر را بنویسید.
	(الف) اقامت طولانی وی در شهر قونیه بوده است.
	(ب) علاءالدین کیقباد از مقامات او آگاهی یافت.
	(پ) طالبان علوم شریعت در محضر او حاضر می‌شدند.
	(ت) اگر او به وعده گوید که دمی دگر بیایم
	(ث) عزم کرد که دیگر بدان شهر پرغوغا باز نیاید.
	(د) برای من مگری و، مگو دریغ! دریغ!

ردیف	نمره	
		ج در پیشگاه وی می نشست.
		چ مولانا ستوده اهل حقیقت و سرآمد هم روزگاران خود بود.
		ح بی تابانه به بالین پدر می آمد.
		خ در خواب دوش، پیری در کوی عشق دیدم
		د برای من مگری و، مگو دریغ! دریغ!
۱۹		با توجه به معانی داده شده یک واژه مناسب از متن درس بیابید.
		الف نام فرشته ای که نگهبان بهشت است:
		ب تنهایی، دوری گزیدن سالک از مردم برای تزکیه نفس:
		پ خداوند، روح عزیز او را پاک گرداند:
		ت اعمال عبادی و آیین های دینی:
		ث محل حضور و مجازاً مجلسی که در آن سخنان قابل استفاده گفته می شود:
۲۰		صفت پرسشی و اشاره را در بیت زیر نشان دهید. «کدام دانه فرو رفت در زمین که ترست چرا به دانه انسانیت این گمان باشد؟»
۲۱		کدام گزینه بیانگر سیر فکری پدر مجنون در موضوع عشق مجنون به لیلی نیست؟ الف) عشق بازی کار بیکاران بود / عاقلش با کار بیکاران چه کار؟ ب) دریاب که مبتلای عشقم / آزاد کن از بلای عشقم
۲۲	۰.۲۵	در کدام یک از ابیات زیر، جمله مرکب دیده می شود؟ ۱- فرزند عزیز را به صد جهد بنشانند چو ماه در یکی مهد ۲- مجنون چو حدیث عشق بشنید اوّل بگریست، پس بخندید
۲۳	۰.۵	برای هر عبارت، یک مفهوم ارزشمند بنویسید.
		الف هر عصب و فکر به منبع بی شائبه ایمان وصل بود که خوب و بد را مشیت الهی می پذیرفت.
۲۴	۰.۷۵	در بیت زیر شاعر چگونه آرایه جناس همسان (تام) را پدید آورده است؟ ارکان جناس و معنی هر یک را بنویسید. «با زمانی دیگر انداز ای که پندم می دهی کاین زمانم گوش بر چنگ است و دل در چنگ نیست»

ردیف	نمره
۲۵	۰.۲۵

در کدام عبارت نقش «شاخص» به کار رفته است؟

الف) گفت: «زندگانی خداوند دراز باد؛ او خداوند ولایت است و خواجه با امیر به غزوها بوده است.»

ب) گفت: «زندگانی خواجه بونصر دراز باد؛ من نیز فرزند این پدرم و علم از وی آموخته‌ام.»

ردیف	نمره																		
۱	بیت «ب» از پروین اعتصامی است.																		
۲	بیت «ب» از حافظ است.																		
۳	گزینۀ الف) بیت این گزینه از اوحدی مراغه‌ای است.																		
۴	الف) بیت دوم به حکمت الهی و تدبیر او اشاره می‌کند. مفهوم بیت: خداوند متعال جهان را بدون نقص و کاستی آفریده است. ب) خداوند																		
۵	الف) مضمون آیه (هر کسی را که بخواهی عزّت می‌دهی و هر کس را که بخواهی ذلّت می‌دهی) با پیام بیت تناسب دارد. مفهوم بیت وحشی بافقی: عزّت و ذلّت به دست خداوند متعال است.																		
۶	خالۀ نویسنده به خاطر داشتن «توکل به خدا» در عبارت سؤال ستوده شده است.																		
۷	الف) منظور از «در» مشکل است. ب) نهاد فعل «گفتند» خویشان و اقوام هستند.																		
۸	خداوند فرمود: صبر کنید تا من در این مِشت خاک قدرت‌نمایی کنم تا جلوه‌های گوناگون و نقش‌های رنگارنگ در آینهٔ آفرینش انسان را ببینید.																		
۹	الف) تحصیل: حاصل کردن، به دست آوردن / فضل: برتری، معرفت و کمال / رغبت: میل، اراده، خواست / منزلت: جاه، مرتبه، درجه ب) بُعد: دوری، متضاد قرب / اختیار کردم: برگزیدم																		
۱۰	<table><tr><td>ا</td><td>ء</td><td>آ</td><td>أ</td><td>ؤ</td><td>ئ</td></tr><tr><td>اسب، اشاره، الفت</td><td>ماء، سوء، املاء</td><td>آجل، آتی، قرآن، مرآت، لآلی</td><td>تأمل، تأثیر، منشأ، خلأ</td><td>مؤاخذه، سؤال، تألؤ</td><td>قرائت، سائل، رئوف، تتاتر</td></tr></table>	ا	ء	آ	أ	ؤ	ئ	اسب، اشاره، الفت	ماء، سوء، املاء	آجل، آتی، قرآن، مرآت، لآلی	تأمل، تأثیر، منشأ، خلأ	مؤاخذه، سؤال، تألؤ	قرائت، سائل، رئوف، تتاتر						
ا	ء	آ	أ	ؤ	ئ														
اسب، اشاره، الفت	ماء، سوء، املاء	آجل، آتی، قرآن، مرآت، لآلی	تأمل، تأثیر، منشأ، خلأ	مؤاخذه، سؤال، تألؤ	قرائت، سائل، رئوف، تتاتر														
۱۱	کنایه: «قدم برداشتن» کنایه از اقدام کردن برای کاری است. مجاز: «اروپا» مجاز از مردم اروپا است.																		
۱۲	الف) منظور از خواب، «غفلت» است. ب) ۱- «درهایی به روی ما گشود» کنایه از فضای جدیدی را به ما نشان داد. ۲- «ما را از خواب قرن‌ها بیدار کرد» کنایه از ما را بیدار و آگاه نمود.																		
۱۳	<table><tr><td>واژه</td><td>مترادف</td><td>هم‌خانواده</td></tr><tr><td>بُخل:</td><td>خسیس بودن</td><td>بخیل</td></tr><tr><td>تشرّع:</td><td>اهل صورت‌بودن، در ظاهر شریعت ماندن</td><td>شریعت</td></tr><tr><td>عوارض:</td><td>حادثه، پیشامد، بیماری</td><td>عارضه</td></tr><tr><td>صراحت:</td><td>آشکارشدن، خالص و بی‌غش</td><td>صریح</td></tr><tr><td>مؤکّد:</td><td>استوار، محکم، تأکید کرده شده</td><td>تأکید</td></tr></table>	واژه	مترادف	هم‌خانواده	بُخل:	خسیس بودن	بخیل	تشرّع:	اهل صورت‌بودن، در ظاهر شریعت ماندن	شریعت	عوارض:	حادثه، پیشامد، بیماری	عارضه	صراحت:	آشکارشدن، خالص و بی‌غش	صریح	مؤکّد:	استوار، محکم، تأکید کرده شده	تأکید
واژه	مترادف	هم‌خانواده																	
بُخل:	خسیس بودن	بخیل																	
تشرّع:	اهل صورت‌بودن، در ظاهر شریعت ماندن	شریعت																	
عوارض:	حادثه، پیشامد، بیماری	عارضه																	
صراحت:	آشکارشدن، خالص و بی‌غش	صریح																	
مؤکّد:	استوار، محکم، تأکید کرده شده	تأکید																	
۱۴																			
	الف بازو، سعی، ترازو																		
	ب دست (در هر دو مصراع)																		
	پ صبر، دیوار																		

ردیف	نمره
۱۵	
الف	عالم هستی را به گونه‌ای آفریده است که نه کوچک‌ترین چیزی از آن کم است و نه زیاد
ب	وقتی که از ضعف و بی‌هوشی، صبر و طاقتش تمام شد، ندایی غیبی به گوشش رسید.
پ	آن چنان تلاش کن که مانند شیر از تو برای دیگران چیزی بماند، نه اینکه مانند روباه با باقی‌مانده غذای دیگران سیر شوی.
۱۶	در گزینهٔ ۳، واژهٔ «غدر» نادرست و «قدر» صحیح است.
۱۷	
الف	اثاث ← اساس / اثاث: وسایل / اساس: پایه، بنیاد
ب	سبا ← صبا / صبا: باد خنکی که از شمال شرقی می‌وزد. / سبا: نام سرزمین
پ	خویش ← خویش / گاواهن / خویش: خود
ت	ثواب ← صواب / صواب: درست، کار درست / ثواب: پاداش
۱۸	
الف	اقامت: جای گزیدن، زیستن
ب	مقامات: درجه‌ها و مرتبه‌های دانش
پ	شریعت: شرع، آیین، راه دین
ت	وعده: قول، قرار / دمی: لحظه‌ای، وقتی، زمانی
ث	پرغوغا: پر سروصدا
ج	پیشگاه: آستانه، درگاه
چ	سرآمد: برتر، بالاتر، برجسته، ممتاز
ح	بی‌تابانه: ناآرام، به‌هم‌ریخته / بالین: بستر، محل خواب
خ	دوش: دیشب
د	دریغ: افسوس
۱۹	
ث	محضر

ردیف	نمره	
		الف) رضوان
		ب) خلوت نشستن
		پ) قَدْسَ اللّٰه روحه العزیز
		ت) مناسک
		ث) محضر
۲۰		«کدام»: صفت پرسشی؛ «این»: صفت اشاره
۲۱		گزینۀ (ب) این بیت از زبان مجنون است.
۲۲	۰.۲۵	۲: مجنون چو حدیث عشق بشنید....
۲۳	۰.۵	
		الف) اعتقاد به مشیت الهی
۲۴	۰.۷۵	واژه‌های «چنگ و چنگ»، «الف» (چنگ: نام یک ساز موسیقی ب) چنگ: پنجه دست جناس تام: آوردن دو واژه در یک بیت یا در یک جمله که از نظر لفظ و املا کاملاً یکسان باشند اما از نظر معنا متفاوت باشند. (صفحه ۱۵ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: واژه‌های «چنگ و چنگ»، «الف» (چنگ: نام یک ساز موسیقی ۲۵/۰ نمره) ب) چنگ: پنجه دست (۲۵/۰ نمره)
۲۵	۰.۲۵	در قسمت «ب»، واژه «خواجه» به صورت ساکن قبل از اسم (بونصر) آمده است، بنابراین شاخص است، اما در قسمت «الف»، واژه‌های «خواجه» و «امیر» شاخص نیستند؛ چون بعدشان اسم نیامده است. (صفحه ۴۳ و ۲۰ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: گزینۀ «ب» (۲۵/۰ نمره)

ردیف	نمره
۱	در ابیات زیر معنای فعل «شد» را بنویسید. الف) دل و دینم شد و دلبر به ملامت برخاست ب) تا رفتنش بینم و گفتنش بشنوم گفت با ما منشین کز تو سلامت برخاست از پای تا به سر همه سمع و بصر <u>شدم</u>
۲	در ابیات زیر آرایه «کنایه» را بیابید و مفهوم عبارت کنایی را بنویسید. الف) ای دریده یوسفان را پوستین از راه ظلم ب) خوش بود گر محک تجربه آید به میان پ) از دو عالم دست کوتاه کن چو سرو آزاده وار باش تا گرگی شوی و پوستین خود دری تا سیه روی شود هر که درو غش باشد کان که کوتاه دست باشد در جهان سرور شود
۳	در ابیات زیر «فعل»های حذف شده را بیابید و نوع حذف را مشخص سازید. (لفظی - معنوی) الف) به نام چاشنی بخش زبانها ب) بلند آن سر که او خواهد بلندش حلاوت سنج معنی در بیانها نژند آن دل که او خواهد نژندش
۴	در بیت زیر آرایه های «واج آرایی، کنایه و اضافه استعاری» را بیابید. «در نایسته احسان گشاده ست به هر کس آنچه می بایست داده ست»
۵	در عبارات زیر معنی واژه های مشخص شده را بنویسید. الف) چون به نیشابور رسید با شیخ فریدالدین عطار ملاقات کرد. ب) هنگامی که بهاء ولد، مناسک حج را به پایان برد به طرف شام روانه گردید.
۶	با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید. «پدر جلال الدین به سبب هراس از بی رحمی ها و کشتار لشکر مغول و رنجش از خوارزم شاه، ناچار از بلخ مهاجرت کرد.» الف) در عبارت چند بار از نقش تبعی استفاده شده است؟ ب) نقش دستوری گروه اسمی «پدر جلال الدین» چیست؟
۷	در متن زیر چند ترکیب اضافی وجود دارد؟ «علت شهرت او به رومی اقامت طولانی وی در شهر قونیه بوده است اما او همواره خود را از مردم خراسان می شمرد و همشهریانش را دوست می داشت و از یاد آنان، دلش آرام نداشت.»
۸	در ابیات زیر ترکیب های وصفی و اضافی را پیدا کنید. الف) چند کنم تو را طلب، خانه به خانه، در به در؟ ب) اگر او به وعده گوید که دمی دگر بیایم چند گریزی از برَم، گوشه به گوشه، کوبه کو؟ همه وعده مکر باشد بفریید او شما را
۹	در بیت زیر نقش تبعی را بیابید. «تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین کار که در برابر چشمی و غایب از نظری»
۱۰	بیت زیر را معنا کنید. «کنار نام تو لنگر گرفت کشتی عشق بیا که یاد تو آرامشی است طوفانی»
۱۱	مفهوم کلی عبارت زیر چیست؟ «مرد باید در میان بازار مشغول تواند بود، چنان که یک لحظه از حق تعالی غایب نشود.»

ردیف	نمره
۱۲	در بیت زیر آرایه‌های «جناس ناهمسان، کنایه و استعاره» را بیابید. «گفتند به اتفاق یک‌سر کز کعبه گشاده گردد این در»
۱۳	در بیت زیر آرایه‌های «کنایه، تشخیص، استعاره و تشبیه» را پیدا کنید. «از جای چو مار حلقه برجست در حلقه زلف کعبه زد دست»
۱۴	عبارت زیر را معنا کنید. «الطاف الوهیت به سر ملائکه فرو می‌گفت: «معذورید که شما را سر و کار با عشق نبوده است.»
۱۵	شاعر در بیت زیر، قصد بیان چه نکته‌ای را دارد؟ در آن تاریک شب می‌گشت پنهان فروغ خرگه خوارزمشاهی
۱۶	ابیات زیر را به نثر روان برگردانید. «به مغرب سینه‌مالان قرص خورشید فرو می‌ریخت گردی زعفران رنگ نهان می‌گشت پشت کوهساران به روی نیزه‌ها و نیزه‌داران»
۱۷	در ابیات زیر آرایه‌های «کنایه، ایهام تناسب، واج آرایی، جناس ناهمسان» را بیابید. «نهان می‌گشت روی روشن روز در آن تاریک شب می‌گشت پنهان به زیر دامن شب در سیاهی فروغ خرگه خوارزمشاهی»
۱۸	شاعر در ابیات زیر چند بار از آرایه استعاره بهره برده است؟ «به خوناب شفق در دامن شام در آن دریای خون، در قرص خورشید به خون آلوده ایران کهن دید غروب آفتاب خویشتن دید»
۱۹	در هریک از عبارات زیر آرایه نوشته‌شده را بیابید. الف) کسی شکفتن صبحی چنین را باور نداشت. (استعاره) ب) آفتاب داشت تیغ می‌کشید. (تشخیص) پ) سینه‌ها را سپر گلوله‌های آتشین ساختند. (مجاز)
۲۰	معنای واژگان مشخص‌شده را بنویسید.
	الف) برنشست و به زودی به کوشک آمد.
	ب) هزار هزار درم به غزنین و دو هزار هزار درم به دیگر ممالک به مستحقان دهند.
	پ) تب سوزان و سرسامی افتاد، چنان که بار نتوانست داد.
	ت) اندک مایه ضیعتی دارند.
۲۱	آرایه‌های ادبی ابیات زیر را بنویسید.
	ب) گرت ز دست برآید چو نخل باش کریم ورت ز دست نیاید، چو سرو باش آزاد

ردیف	نمره	
		(الف)
		ولی چندان که برگ از شاخه می‌ریخت دو چندان می‌شکفت و برگ می‌کرد
		(ب)
		گرت ز دست برآید چو نخل باش کریم ورت ز دست نیاید، چو سرو باش آزاد
۲۲	۰.۲۵	در کدام عبارت، کاربرد فعل «مجهول» مشهود است؟ (الف) چون نامه گُسیل کرده شود، تو باز آی که پیغامی ست سوی بونصر در بابی، تا داده آید. (ب) تا نزدیک نمازِ پیشین، از این مهمات فارغ شده بود و خیل‌تاشان و سوار را گُسیل کرده.
۲۳	۰.۲۵	در عبارت زیر چند ترکیب وصفی با وابسته‌های پیشین گروه اسمی ساخته شده است؟ «یک ارادهٔ جمعی پشت این کار بود و کارها خوب پیش می‌رفت. به ذهنم فشار می‌آوردم ببینم در فارسی اول دبستان چه داستان و قصه‌هایی آموختم تا همان‌ها را به دوستانم یاد بدهم.» (الف) چهار (ب) سه (ج) پنج (د) شش
۲۴	۰.۵	در عبارت زیر، مقصود نویسنده از قسمت‌های مشخص‌شده چیست؟ «مردمی که به خانه‌های تاریک و بی‌دریچه عادت کرده‌اند، از پنجره‌های باز و نورگیر گریزان هستند.»
۲۵	۰.۵	املاي درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید. (الف) بانگ و هزاهز و غریو خاست. امیر (برخواست / برخاست). (ب) چون مولانا از یافتن شمس، ناامید شد، ناچار با (اصرار / اسرار) همراهان به قونیه بازگشت.

ردیف	نمره
۱	الف) فعل «شد» در این بیت حافظ شیرازی فعل غیراسنادی است. به معنی «رفت» معنی مصراع: دل من و دین من رفت (کنایه از عاشق و کافر شدم) و یارم مرا ملامت نمود. ب) واژه «شد» در مصراع دوم بیت، فعل اسنادی است و نیاز به مسند دارد. معنی مصراع دوم: کل وجود من چشم و گوش شد . مسند فعل اسنادی
۲	الف) پوستین دریدن: در اینجا کنایه از دشمنی کردن، نابود کردن زندگی / گرگ شدن: کنایه از ظالم شدن ب) سیه روی شدن: کنایه از شرمنده شدن و افشا شدن باطن پ) دست کوتاه کردن: کنایه از ترک تعلقات و دل‌بستگی‌ها
۳	الف) حذف به قرینه معنوی ← به نام چاشنی‌بخش زبان‌ها [آغاز می‌کنم] ب) حذف به قرینه معنوی ← مصراع اول: آن سر بلند [است] که خدا او را بلند خواهد. مصراع دوم: آن دل نژند [است] که خدا او را نژند خواهد.
۴	*واج آرایی (یا نغمه حروف) ← تکرار صامت / س / در واژه‌های نایسته، احسان، است، کس، می‌بایست و داده است. *کنایه: گشاده بودن در احسان خداوند متعال ← کنایه از کرم و بخشش فراوان حضرت حق. *اضافه استعاری: در احسان ← احسان خداوند به خانه و کاخی تشبیه شده که «در» از اجزای آن است. *یادآوری: راه تشخیص اضافه استعاری: ۱) ترکیب اضافی باشد، ۲) کلمه دوم را به شبهه تشبیه می‌کنیم که نیامده ولی یکی از اجزای آن در کلمه اول آمده است. مثال: پای جان ← جان به انسان تشبیه شده که نیامده؛ ولی پا که از اجزای آن است در کلمه اول آمده است.
۵	الف) فرید: یگانه، یکتا ب) بهاء: درخشندگی، رونق، شکوه / مناسک: جمع منسک یا منسک، اعمال عبادی، آیین‌های دینی.
۶	الف) در عبارت سؤال دوبار از نقش تبعی استفاده شده است. ۱- معطوف: کشتار لشکر مغول (چون بعد از واو عطف آمده است) ۲- رنجش از خوارزم‌شاه (چون بعد از واو عطف قرار گرفته است) ب) نقش دستوری «پدر جلال‌الدین» نهاد است.
۷	ترکیب‌های اضافی عبارت سوال عبارت‌اند از: علّت شهرت - شهرت او - اقامت وی (او) - شهر قونیه - مردم خراسان - همشهریانش (همشهری‌های او) - یاد آنان - دلش (دل او)
۸	الف) ترکیب‌های وصفی: ندارد ترکیب‌های اضافی: برم ← برمن ب) ترکیب‌های وصفی: دمی دگر، همه وعده ترکیب‌های اضافی: ندارد.
۹	بدل: واژه «خود» بدل از «تو» است. * در مصراع دوم حرف «واو»، «حرف عطف و پیوند» است.
۱۰	عشق مانند کشتی کنار اسم تو (ای امام زمان (عج)) به آرامش رسید ظهور کن زیرا ذکر و یاد تو آرامشی بی‌قرارکننده است.
۱۱	مفهوم کلی عبارت سوال: در میان خلق بودن ولی یک لحظه از یاد خدا غافل نبودن.
۱۲	جناس ناهمسان: سر و در کنایه: گشاده شدن در کنایه از حل شدن مشکل استعاره: «در» استعاره از مشکل
۱۳	کنایه: در چیزی دست زدن کنایه از متوسل شدن تشخیص و استعاره: زلف کعبه تشخیص و استعاره است. تشبیه: مجنون به مار تشبیه شده است.
۱۴	الطاف الهی به باطن و قلب فرشتگان چنین ندا می‌داد که «عذر شما پذیرفته است زیرا ارتباط شما با عشق نبوده است»، (شما عشق را درک نمی‌کنید)

ردیف	نمره	
۱۵		انقراض و نابودی حکومت و سلسله خوارزمشاهی
۱۶		معنی ابیات سؤال: هنگام غروب، دایره خورشید، سینه خیز و آرام در پشت کوه‌ها پنهان می‌شد و انگار آفتاب گردی زرد رنگ به رنگ زعفران بر سر نیزه‌ها و سپاهیان می‌ریخت (آفتاب، نورافشانی می‌کرد).
۱۷		کنایه: ۱- پنهان شدن روی روز کنایه از فرا رسیدن شب و تاریک شدن هوا ۲- پنهان گشتن فروغ خرگه خوارزمشاهی کنایه از نابودی قدرت و عظمت سلسله خوارزمشاهی ایهام تناسب: روی ۱- چهره (که در اینجا قابل قبول است)، ۲- بالا، فوق (در اینجا قابل قبول نیست ولی با واژه «زیر» تناسب دارد). واج آرایی: تکرار صامت / ر / در بیت اول جناس ناهمسان: روی و روز (چون در همه حروف مشترک هستند و تنها در یک حرف اختلاف دارند).
۱۸		در ابیات سؤال، سه استعاره وجود دارد: ۱- دامن شام: اضافه استعاری (شام به انسانی تشبیه شده است که دامن دارد). ۲- دریای خون: استعاره از سرخی شفق و آسمان ۳- آفتاب: استعاره از «حکومت و قدرت» و یا «عمر»
۱۹		الف) استعاره مکنیه: شکفتن صبح (صبح به گلی تشبیه شده که می‌شکفت) ب) «شمشیر کشیدن آفتاب» تشخیص و استعاره است. پ) مجاز: «سینه» مجاز از وجود است.
۲۰		
		الف) کوشک: قصر، کاخ
		ب) مستحق: نیازمند
		پ) سرسام: تورم سر و مغز و پرده‌های آن که یکی از نشانه‌های آن، هذیان بوده است. بار: اجازه دیدار
		ت) ضیقت: زمین زراعتی
۲۱		
		الف) برگ استعاره از سرباز / شاخه استعاره از سپاه مغول / برگ از شاخه ریختن کنایه از کشته شدن و کم شدن / شکفتن و برگ کردن کنایه از زیاد شدن و اضافه شدن / برگ ریختن، برگ کردن: تضاد
		ب) مانند کردن تو به نخل و سرو: تشبیه / نخل، سرو: مراعات نظیر / آید، نیاید: تضاد / سرو نماد آزادگی
۲۲	۰.۲۵	گزینۀ «الف»: داده آید
۲۳	۰.۲۵	وابسته‌های پیشین گروه اسمی همراه با اسم هسته ترکیب وصفی می‌سازند. ترکیب‌های وصفی: (۱) یک اراده (۲) این کار (۳) چه داستان (۴) چه قصه‌ها نکته: «قصه‌ها» به «داستان» عطف شده است پس نقش یکسان با آن دارد و هر دو هسته گروه اسمی به حساب می‌آیند. (صفحه ۴۵ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: گزینۀ «الف» (۲۵/۰ نمره)

ردیف	نمره	
۲۴	۰.۵	توجه: پیرامون این جمله نظرات مشابه و مختلف بیان شده است؛ به‌طور کلی دوری از کهن‌گرایی و روی آوردن به تمدن نو درونمایه سخن است. «مردمی که گرفتار عقاید کهن هستند از پذیرش ایده‌ها و دانش نو دوری می‌کنند.» (صفحه ۴۴ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: خانه‌های تاریک و بی‌دریچه: رخوت و سستی و جمود فکری «سنت‌گرایی» (۲۵/۰ نمره) پنجره‌های باز و نورگیر: اندیشه و افکار نو و ترقی‌جویانه. (۲۵/۰ نمره)
۲۵	۰.۵	الف) برخاست: در معنی «بلند شد» ب) اصرار: پافشاری - آسرار: جمع سرّ، رازها (صفحه ۱۷ و ۶۹ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: الف) برخاست (۲۵/۰ نمره) ب) اصرار (۲۵/۰ نمره)